

Selvitys vaihtoehtoisista toimintamuodoista ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseen ja yksinäisyyden lievittämiseen

Työryhmän loppuraportti

28.3.2025

Raportin sisältö

Työryhmän toimeksianto

Hyvinvointialueen järjestämisvastuun piirissä oleva kokonaisuus:

- Nykytila ja suunniteltu muutos ikäihmisten päivätoiminnassa
- Peseytymispalvelun järjestäminen
- Lähitori-toiminta, liikkumisen tuen palvelut, perhehoidon kehittäminen

Järjestämisvastuun piirissä olevia palveluita täydentävä kokonaisuus:

- Vaihtoehtoisen mallin reunaehdot
- Järjestöyhteistyön ja avustustoiminnan mahdollisuudet

Nykytila

Ikäihmisten kuntouttava päivätoiminta

- Voidaan myöntää säännöllisen kotihoidon tai omaishoidon tuen asiakkaalle.
- Myönnetään kerran viikossa toteutuvana palveluna ja myöntämisestä tehdään sosiaalihuoltolain mukainen palvelupäätös.
- Asiakkaita Pirkanmaalla 900 hlöä.

Tavoiteltu etäpäivätoiminta

Ikäihmisten kuntouttava päivätoiminta etänä

- Toiminta suunnitellaan ja kohdennetaan asiakkaan tarpeiden mukaisesti (esim. musiikki, liikunta)
- Kokoontumiskertoja on mahdollista lisätä kahteen kertaan viikossa.
- Etäryhmät pieniä, 6-8 hlöä.
- Voidaan myöntää säännöllisen kotihoidon tai omaishoidon tuen asiakkaalle ja myöntämisestä tehdään sosiaalihuoltolain mukainen palvelupäätös.

Etenemisehdotus

Järjestöavustusten suuntaaminen yhteisölliseen toimintaan, joka täydentää hyvinvointialueen järjestämiä palveluita.

- Järjestötoimijoille mahdollisuus esittää paikallisesti sopivia ratkaisuja.
- Kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen.

Etäpäivätoiminta

Lähitorit, peseytymispalvelut, liikkumisen tuki, perhehoito

Työryhmän toimeksianto

Toimeksianto – Hyvinvointialuejohtaja Marina Erholan päätös 24.11.2024 1/2

§ 72/2024 Työryhmän nimeäminen: vaihtoehtoisia toimintamuotoja ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseen ja yksinäisyyden lievittämiseen

Sosiaalihuoltolain (19 §) tukipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joilla ylläpidetään asiakkaiden suoriutumista jokapäiväiseen elämään kuuluvissa toiminnoissa. Tukipalveluihin sisältyy osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä tukeva toiminta, jonka yksi muoto on kunnissa ja myöhemmin Pirkanmaan hyvinvointialueella ollut ikääntyneiden päivätoiminta. Päivätoimintaa ei ole erikseen määritelty lainsäädännössä, mutta sen tarkoituksena on ollut tukea asiakkaiden toimintakykyä ja kotona asumista myöhentäen kotihoidon tarvetta.

Pirkanmaan hyvinvointialueella IKI2035 on suunnitelma siitä, miten ikäihmisten palveluja kehitetään seuraavina vuosina. Suunnitelman mukaisesti ikäihmisten päivätoimintaa vähennetään ja muutetaan etäpäivätoiminnaksi vuoden 2025 aikana. Korvaavan ryhmätoiminnan toteutusvaihtoehtojen selvittämiseksi järjestö- ja kuntakentän kanssa asetetaan laaja-alainen työryhmä. Tavoitteena on edelleen vastata ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisen ja osallisuuden tarpeisiin sekä torjua yksinäisyyttä.

Toimeksianto – Hyvinvointialuejohtaja Marina Erholan päätös 24.11.2024 2/2

Työryhmän tavoitteena on selvittää:

1. Palvelun tarve
2. Eri toimijoiden mahdollisuudet palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen
3. Palvelun toteutusvaihtoehdot ja käytettävissä olevat resurssit.

Työryhmän jäsenet: Tuukka Salkoaho, integraatiojohtaja, puheenjohtaja - Päivi Tryyki, palvelulinjajohtaja - Tuula Jutila, toimialuejohtaja - Milja Koljonen, palvelujohtaja - Sirkku Miettinen, palvelujohtaja - Johanna Sola, suunnittelupäällikkö, sihteeri - Tarja Puskala, hyvinvointijohtaja, Tampereen kaupunki - Janita Koivisto, hr- ja kehittämisjohtaja, Valkeakosken kaupunki - Tuija Peurala, hyvinvointijohtaja, Oriveden kaupunki - Olli-Pekka Silfverhuth, tuomiorovasti, Tampereen seurakuntayhtymä - Matti Helin, järjestöjohtaja, TampereMissio ry - Pirjo Berg, toiminnanjohtaja, Jalmari Jyllin säätiö

Työryhmä voi kuulla työskentelyn tukena tarvittavia asiantuntijoita, mm. vanhusneuvostoa ja Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestöyhteistyöryhmää.

Työryhmän työskentelyaika on 1.1. - 31.3.2025. Työryhmä esittää raporttinsa ja suosituksensa etenemisestä hyvinvointialueen aluehallitukselle ja Pirkanmaan johtajakokoukselle huhtikuussa 2025.

Johdanto

- Työryhmän perustamisen ponttimena oli vilkas yhteiskunnallinen keskustelu ikäihmisten päivätoiminnan toimintamallin ympärillä loppuvuodesta 2024.
- Linjaus etäpäivätoimintaan siirtymisestä nosti huolen ikäihmisten yhteisöllisyyden vähenemisestä, yksinäisyyden kasvamisesta ja sitä myötä toimintakyvyn heikkenemisestä.
- Työryhmän tehtäväksi annettiin rakentaa vaihtoehtoinen toimintamuoto tähän huoleen ja tarpeeseen vastaamiseksi.
- Keskeisin elementti toimeksiannon sisällössä oli juurikin vaihtoehtoisuus. Työryhmän alkuperäisenä tehtävänä ei ollut etsiä keinoja säilyttää nykyinen toimintamalli tai esimerkiksi skaalata sitä vain pienemmäksi. Lähtökohtana pidettiin sitä, että nykyinen kuntouttavan päivätoiminnan toimintamalli korvataan etäpäivätoiminnalla, ikäihmisten perhehoidossa toteutettavalla päivätoiminnalla sekä Lähitori-konseptia kehittämällä ja että työryhmän rakentama vaihtoehtoinen toimintamalli on näitä täydentävää, hyvinvointia ja terveyttä edistävää, toimintaa.
- Aluevaltuuston seminaarissa 10.3. käydyn keskustelun ja saadun ohjeistuksen myötä valmistelun tavoitteita tarkistettiin siten, että aluehallitukselle edellytettiin valmisteltavan myös esitys kasvokkaisen päivätoiminnan jatkumisen edellytyksistä. Asiasta on laadittu työryhmän loppuraportista oma erillinen esityksensä.

Ikäihmisten päivätoiminnan nykytila

Nykytila, ikäihmisten kuntouttava päivätoiminta 1/2

Kuntouttava päivätoiminta	Tarkennus
Palvelu	Kotihoidon tukipalvelu, järjestetään Sosiaalihuoltolain 19 §:n perusteella. Tavoitteellista ryhmämuotoista toimintaa, jolla tuetaan asiakkaan psyykkistä, kognitiivista, fyysisistä ja sosiaalista toimintakykyä.
Palvelun käyttäjät	lääkkeitä, säännöllisen kotihoidon asiakkaita tai omaishoidettavia • Asiakkaat muistisairaita ja/tai fyysisesti paljon apua tarvitsevia • Asiakkaalla voi olla liikkumisen apuvälineitä kuten rollaattori tai pyörätuoli
Palvelun myöntäminen	Voidaan myöntää säännöllisen kotihoidon tai omaishoidon tuen asiakkaalle, mikäli • asiakkaalla on oma motivaatio osallistua päivätoimintaan • kykenee toimimaan ryhmässä ja hyötyy ryhmätoiminnasta ja –kuntoutuksesta tai • hänellä on ohjauksen, valvonnan tai avun tarvetta päivittäisissä toiminnoissa. Myönnetään kerran viikossa toteutuvana palveluna Palvelun myöntämisestä tehdään sosiaalihuoltolain mukainen palvelupäätös (kotihoidon asiakasohjaaja)
Palvelun sisältö	Päivätoimintapäivään sisältyy (sisällössä toimipistekohtaisia eroja) • fyysinen ja kognitiivinen kuntoutus sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävä/tukeva toiminta • lounas ja aamu- tai päiväkahvi • päivätoimintapäivän aikana huolehditaan tarvittaessa myös asiakkaan lääkehoidosta ja henkilökohtaisesta hygieniasta. Joissakin toimintapaikoissa on mahdollisuus myös peseytymiseen (edellyttää peseytymispalvelun myöntämisen perusteen täyttymistä) Päivätoimintapäivän kesto on n. 5-6 tuntia (kokopäivä), 3-4 tuntia (osapäivä).

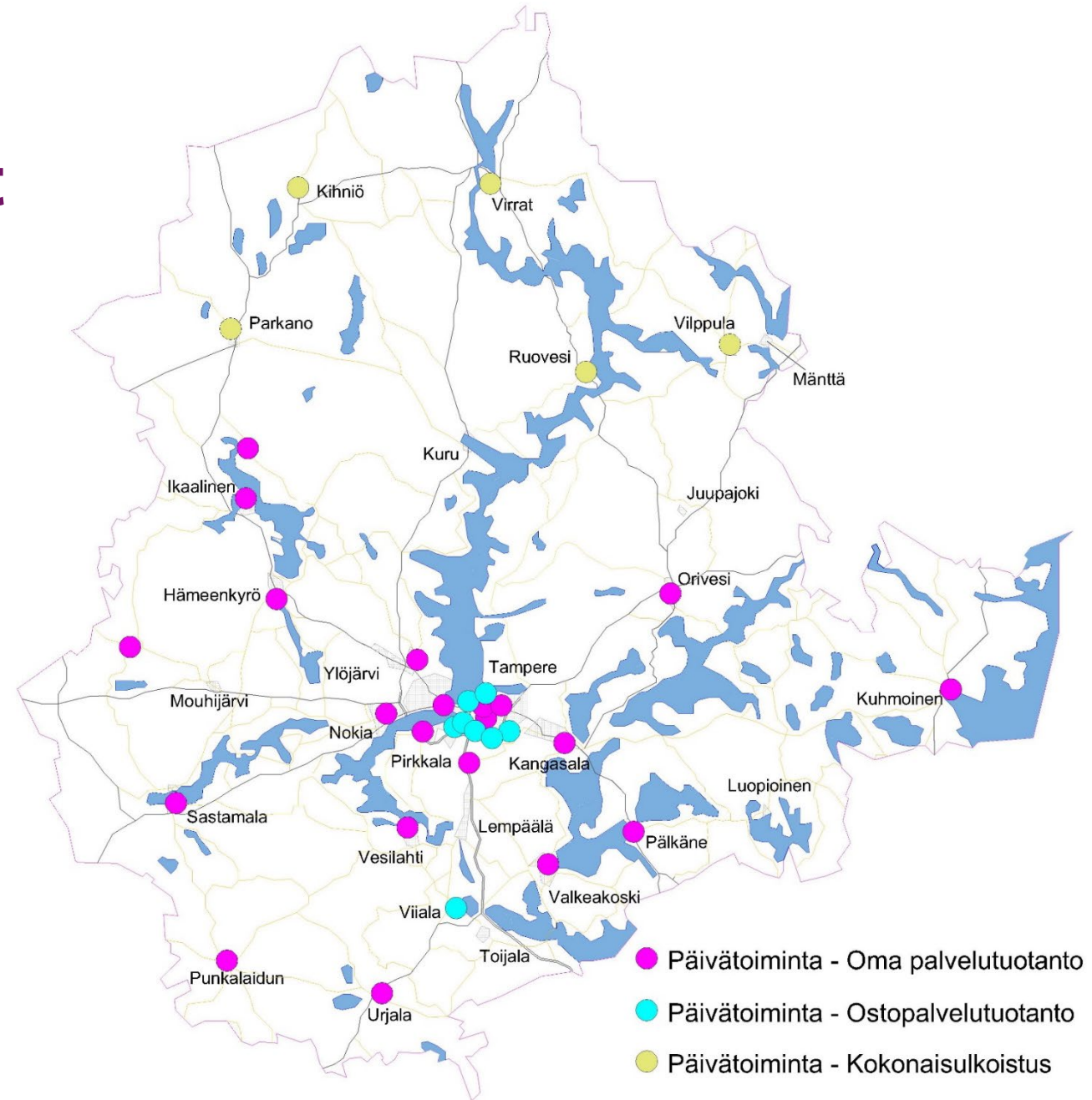
Nykytila, ikäihmisten kuntouttava päivätoiminta 2/2

Kuntouttava päivätoiminta	Tarkennus
Kuljetukset	Asiakkaalle järjestetään tarvittaessa kuljetus (Tuomi). Suositetaan ryhmäkuljetuksia. Palvelun järjestämisessä huomioitava asiakkaan kuljetusmatkan kohtuullinen pituus ja kesto (vaikuttaa päivätoimintapäivän kokonaispituuteen)
Asiakasmaksut	Asiakkailta peritään kulloinkin voimassa olevat asiakasmaksut päivätoiminnasta ja kuljetuksesta. Vuonna 2025: Kokopäivä 19,60 €/kerta, Osapäivä 11,30 €/kerta, Kuljetus 3,70 €/yhdensuuntainen matka.
Toimitilat	Tarvitaan esteetön tila (nykyiset tilat eivät kaikilta osin vastaa käyttötarkoitusta) • ryhmätoimintaan ja kuntoutukseen • ruokailuun (mikäli ei ravintolaa, niin myös keittiötila aterioiden lämmitykseen ja astiahuoltoon) • peseytymiseen, mikäli peseytymispalvelu järjestetään samassa toimipisteessä
Henkilöstö	Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä (lähihoitajia, ohjaajia) Voi olla myös avustavaa henkilöstöä (hoiva-avustaja) Edellytetään erityisesti kuntoutusosaamista ja ryhmän ohjausosaamista
Päivätoiminnan paikat	Kunkin yksikön paikkamäärä on mitoitettu yksikön käytössä olevan tilan ja henkilöstön sekä asiakastarpeen mukaan, tai sovittu palvelusopimuksessa (ostopalvelu).

Nykytila, ikäihmisten kuntouttavan päivätoiminnan toimipisteet

Ikäihmisten kuntouttavan päivätoiminnan yksiköitä on **34**, joista

- Pirhan omaa tuotantoa **21** yksikköä
- Ostopalveluita **8** yksikköä (Akaa 1, Tampere 7)
- Osaulkoistusalueilla **5** yksikköä

Päivätoiminnan asiakasmäärät 1/2025: Yhteensä 903 asiakasta

Tiedot on jälkikäteen yksiköistä kerättyjä ja sisältävät yksiköiden itse toimittamia tietoja. Tiedoissa saattaa olla puutteita.

1/2025	Säännöllinen kotihoito, asiakkaita	Päivätoiminta, eri asiakkaita	Päivätoiminta, osuus säännöllisen kotihoidon asiakkaista
Akaa	160	5	3 %
Hämeenkyrö	114	31	27 %
Ikaalinen	95	29	31 %
Kangasala	261	51	20 %
Kuhmoinen	30	10	33 %
Lempäälä	146	22	15 %
Nokia	332	64	19 %
Orivesi	137	13	9 %
Pirkkala	130	30	23 %
Punkalaidun	45	24	53 %
Pälkäne	73	25	34 %
Sastamala	333	42	13 %
Tampere	2049	376	18 %
Urjala	77	11	14 %
Valkeakoski	241	37	15 %
Vesilahti	46	6	13 %
Ylöjärvi	285	22	8 %
Virrat, Ruovesi /KeiSo	225	13	6 %
Mänttä, Vilppula, Juupajoki /MVT	218	64	29 %
Parkano, Kihniö /KoTe	224	28	13 %
Yhteensä	5221	903	17 %

Päivätoiminnan kustannukset vuoden 2024 tilinpäätöksessä: Yhteensä 7,7 miljoonaa euroa

OMA PALVELUTUOTANTO

TOIMINTAKULUT

-5 367 023,17

Maksutuotot 247 996,00

Henkilöstökulut

-2 460 110,28

Palkat ja palkkiot

-2 014 936,95

Henkilösivukulut

-445 173,33

Palvelujen ostot

-2 016 477,33

Asiakaspalvelujen ostot

-119,33

Muiden palvelujen ostot

-1 170 791,56 josta kuljetukset - 1 029 226,00

Sisäiset palveluostot

-845 566,44 josta ateriat - 473 909,00

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

-50 279,53

Hoitotarvikkeet ja kuntoutustarvikkeet

-14 139,26

Muut tarvikkeet ja materiaalit

-36 140,27

Muut toimintakulut

-840 156,03

Vuokrakulut

-4 333,31

Kuljetukset yht. -1 615 356,00

Sisäiset vuokrat

-835 008,92

Muut kulut

-813,80

OSTOPALVELU MUUT YRITYKSET

-2 202 570,61 josta kuljetukset - 586 131, 00

OSAULKOISTUKSET Keiturin Sote ja Kolmostien

Terveys

-152 199,31 (ei sisällä kuljetuksia)

(MVT ei ole laskuttanut päivätoimintaa erikseen)

-7 721 793,09

= 44 000 vrk ympärivuorokautisessa
asumisessa, 120 asiakasta vuositasona

Suunnitellut muutokset: etäpäivätoiminta, järjestyhteistyö

Mitä on etäpäivätoiminta?

- Ääni- ja videovälitteistä vuorovaikutteista pienryhmätoimintaa, johon asiakas osallistuu säännöllisesti.
- Toteutetaan hyvinvointialueella jo käytössä olevalla teknologialla: Suvanto Care etähoiva.

1/2025

- Käyttäjinä **593** säännöllisen kotihoidon asiakasta (11,2 % kotihoidon asiakkaista).
- Noin **460** etäkäyntiä päivässä ja noin **14 300** etäkäyntiä kuukaudessa.
- Noin **22** läheisen soittamaa videopuhelua päivässä ja noin **680** läheisen soittamaa videopuhelua kuukaudessa.

Etäpäivätoiminnan sisältö ja luonne

- Sisältö suunnitellaan asiakaslähtöisesti. Sisältö vaihtelee kuhunkin ryhmään osallistuvien asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti, mm. aivotreenejä, liikuntaa, musiikkia.
- Kaikki etäpäivätoiminnan ryhmät ovat vuorovaikutteisia. Osallistujat voivat puhua toistensa kanssa ja näkevät toisensa.
- Etäpäivätoiminnan ryhmä kokoontuu suunnitellusti 1–2 kertaa viikossa.
- Ryhmät on tarkoitettu vain päätöksen saaneille, eivät ole avoimia.
- Yhdessä ryhmässä on 6–8 osallistujaa.
- Yhden päivätoimintakerran kesto on 1,5 - 2 tuntia.
- Ryhmää ohjaa ikäihmisten palveluiden ammattilainen.

Etäpäivätoiminta sosiaalipalveluna

- Asiakas on säännöllisen kotihoidon tai omaishoidon tuen asiakas.
- Palvelun myöntämisestä tehdään sosiaalihuoltolain mukainen palvelupäätös.
- Etäpäivätoiminta myönnetään asiakkaalle toistaiseksi.
- Palvelusta peritään asiakasmaksu (aluevaltuusto päättää maksun).
- Asiakasmaksu sisältää palvelun, laitteen ja käytön opastuksen/tuen.

Etäpäivätoiminnan valmistelun aikataulusuunnitelma 1/2

Tammi-
maaliskuu

Etäpäivätoiminnan valmistelu: palvelukuvaus, asiakasmaksu, lupakäytännöt, laitteisto, henkilöstö/tilasuunnittelu.

Huhtikuu

Etäpäivätoiminnan henkilöstön työpajat: toiminnan sisällön yhteiskehittäminen, teknologian haltuunotto, ryhmän ohjaaminen etäväälitteisesti.

Toukokuu

Kuntouttavan päivätoiminnan asiakkaiden tiedotus ja palveluiden kartoitus: etäpäivätoiminnan sisältö/maksu, laiteperehdytys/harjoittelu, asiakassuunnitelmien tarkistus.

Etäpäivätoiminnan valmistelun aikataulusuunnitelma 2/2

Kesäkuu

Etäpäivätoiminnan työpisteiden varustelu, asiakaslaitteiden tilaaminen/laiterekisterit.

Elokuu

Laitteiden vienti etäpäivätoiminnan asiakkaille, laitteiden käytön testaus/ohjaus. Etäpäivätoiminnan ohjaajan ensi etäkäynti, yhteyksien testaus, sovitaan/kirjataan asiakkaan yksilökohtaiset tavoitteet, ohjeistus etäpäivätoimintaan valmistautumiseen.

Syyskuu

Etäpäivätoiminnan aloitus, palvelu/maksupäätökset etäpäivätoiminnasta.

Erillinen palvelu: peseytymispalvelu

- Peseytymispalvelu on päivätoiminnasta erillinen palvelu, jonka myöntämisestä tehdään sosiaalihuoltolain mukainen päätös.
- Palvelu jatkuu edelleen. Toimipisteisiin voi tulla muutoksia.
- Palvelu tarkoitettu henkilöille, jotka eivät pysty peseytymään säännöllisesti itse tai omaisten avustamana, tai peseytymis- ja saunatilat kotona ovat puutteelliset tai turvattomat tai palvelua tarvitaan omaisen jaksamisen tukemiseksi.
- Asiakkaan peseytyminen järjestetään kerran viikossa kodin ulkopuolella.
- Asiakkaalle järjestetään tarvittaessa kuljetus peseytymispalveluun ja takaisin kotiin erillistä maksua vastaan.
- Palvelusta peritään asiakasmaksu 8,90 €/kerta, lisäksi kuljetuksista peritään 3,70 € /yhdensuuntainen matka.

Eri kohderyhmä: lähitoritoiminta

- Lähitorin palvelut on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat kasvokkaista neuvontaa ja ohjausta
 - Digipalvelut tuntuvat haastavilta tai tieto ei löydy itsenäisesti sähköisiltä alustoilta
- Lähitorin palvelut on kohdennettu ensisijaisesti henkilöille, jotka eivät vielä ole hyvinvointialueen säännöllisten sosiaalipalvelujen piirissä
 - Ennaltaehkäisevä näkökulma
- Lähitorit ovat ensisijaisesti ikääntyneille ja vammaisille henkilöille
 - Lähitorin kautta ohjaudutaan ikääntyneiden ja vammaisten palveluihin
- Vuonna 2024 lähitorien neuvonnassa asioitiin 18 382 kertaa ja ohjauksessa 12 995 kertaa. Ohjauksen asiakkaista 88% ohjattiin muihin kuin hyvinvointialueen palveluihin ja 81% asiakkaista koki pärjäävänsä kohtaamisen jälkeen paremmin kuin ennen kohtaamista.

Neuvontaa

- Yleistä neuvontaa hyvinvointialueen palveluista sekä alueen muista palveluista
- Tukea omasta hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimiseen
- Kaikille, jotka tarvitsevat kasvokkaista neuvontaa eivätkä pysty itsenäisesti asioimaan esim. digipalveluissa

Ohjausta

- Palveluohjausta ikääntyneille ja vammaisille
- Tavoitteena mahdollisimman pitkään omassa kodissa pärjääminen
- Tietoa omaehtoisista, kunnan ja kolmannen sektorin palveluista oman arjen tueksi
- Digitukea ja yhdessä asiointia

Osallisuutta

- Osallisuutta tukevaa toimintaa yhdessä järjestöjen, kolmannen sektorin toimijoiden ja kunnan kanssa
- Mahdollisuus osallistua ja olla itse toteuttamassa erilaisia ryhmiä ja tapahtumia
- Tavoitteena terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Lähitori

Arjen tukea ja kohtaamisia

Osallisuutta

- Osallisuutta tukevaa toimintaa yhdessä järjestöjen, kolmannen sektorin toimijoiden ja kunnan kanssa
- Mahdollisuus osallistua ja olla itse toteuttamassa erilaisia ryhmiä ja tapahtumia
- Tavoitteena terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Lähitori yhteistyön alustana

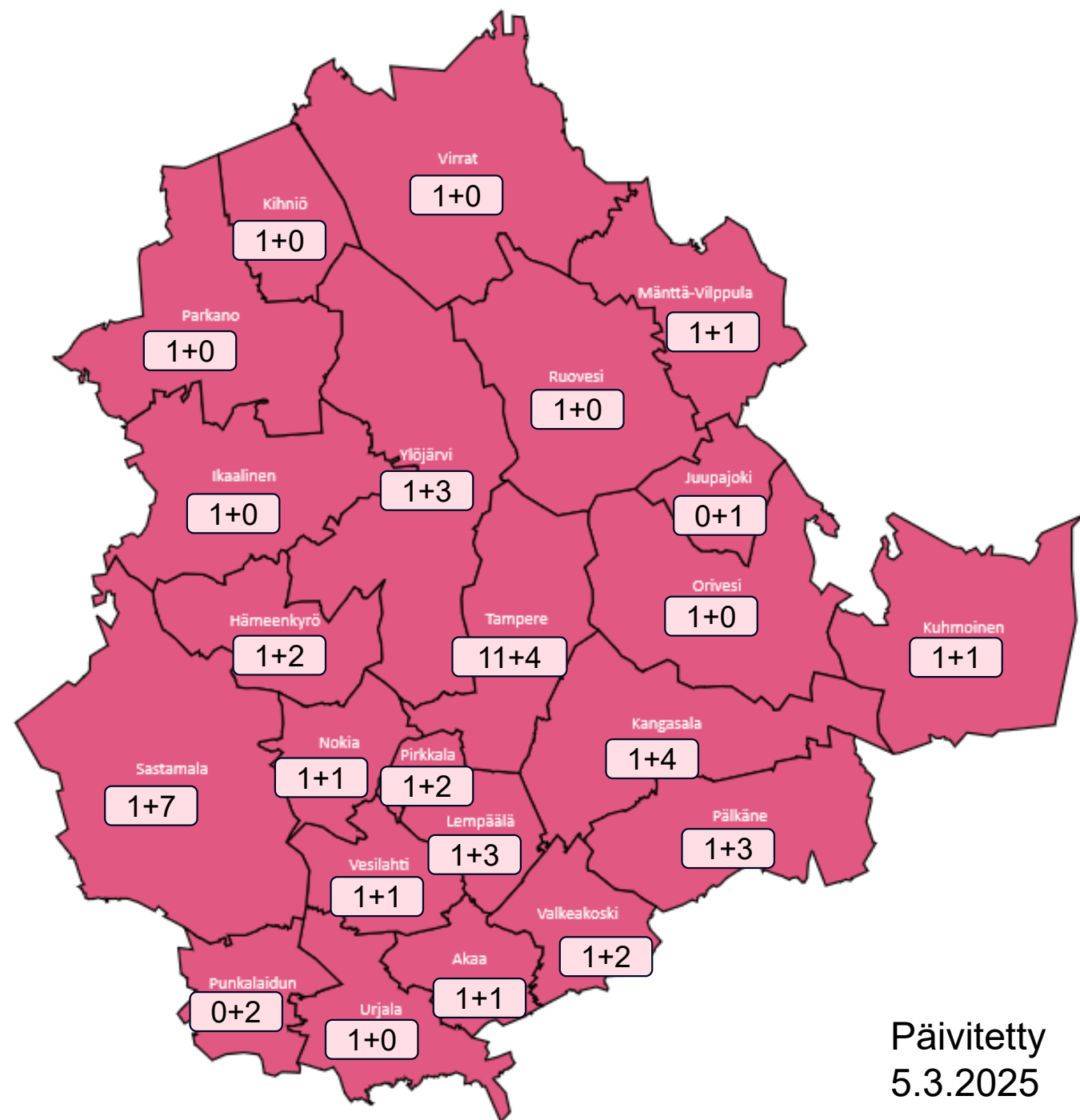
- Lähitorien osallisuutta tukevassa ja hyvinvointia- ja terveyttä edistävässä toiminnassa oli vuonna 2024 yhteensä 233 000 osallistujaa.
- Toiminta tehdään tiiviissä yhteistyössä lähitorin asiakkaiden, vapaaehtoisten, 3. sektorin toimijoiden, kuntien ja alueen yritysten kanssa.
- Vuoden 2024 toiminnasta yli 70% toteutti hyvinvointialueen yhteistyökumppani.
- Lähitorilla tapahtuva toiminta on aina Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman mukaista. Linkki suunnitelmaan: [PowerPoint Presentation](#)
- Tilojen suhteen tehdään yhteistyötä ja hyödynnetään kuntien, järjestöjen ja hyvinvointialueen yhteiskäyttötiloja.
- Kumppanit voivat viestiä toiminnastaan lähitorien kuukausiohjelmassa. Ohjelmat löytyvät osoitteesta: [Lähitorien ohjelmat - pirha.fi](#)

Lähitorit Pirkanmaalla

31 lähitoria
39 liikkuvaa lähitoria

Kuvan lukujen tulkinta

1+2 = yksi kiinteä lähitori ja
kaksi liikkuvaa lähitoria

Tukena myös liikkumisen tuen tiimi

- Liikkumisen tuen tiimi ohjaa asiakkaita esteettömän julkisen joukkoliikenteen sekä palvelu- ja asiointiliikenteen käyttämiseen.
- Tiimissä käsitellään sekä sosiaalihuoltolain että vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalveluhakemukset (laajentuminen keväällä 2025).
- Liikkumisen tuen tiimin palveluavustajan kanssa voi harjoitella julkisten liikennevälineiden, esimerkiksi palvelu- ja asiointiliikenteen käyttöä.
- Palveluavustajilta saa myös saattajapalveluita, jotka on tarkoitettu henkilöille, joilla on vaikeuksia liikkua kodin ulkopuolella yksin.
 - Saattoapu voi olla kertaluonteista tai määrääjäksi sovittu palvelu.
 - Palvelu on asiakkaalle maksutonta. Asiakas maksaa itse matkansa.

Perhehoidon yhteys päivätoimintaan

- Ryhmämuotoisena toteutettu perhehoito vertautuu nykyiseen kuntouttavaan päivätoimintaan. Tätä kehitetään tavoitteellisesti.
- Perhehoito sopii erityisesti sellaiselle ikäihmiselle, jolla on kotiin annettavista palveluista huolimatta vaikeuksia selviytyä arjessa, mutta joka ei vielä tarvitse palveluasumista.
- Erityisen hyvin perhehoito sopii ikäihmiselle, joka joutuu olemaan paljon yksin ja kokee turvattomuutta tai jonka elämänlaatu on heikentynyt. Perhehoito sopii myös henkilölle, jolla on muistisairaus, mutta joka ei tarvitse huolenpitoa ympäri vuorokauden.
- Osa nykyisistä päivätoiminnan asiakkaista on jatkossa todennäköisesti tämän palvelun piirissä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa ja hyvinvointialueella – Edellistä täydentävän vaihtoehtoisen mallin raamit

Jaettu ja yhteinen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

- Sekä kunnilla että hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä (hyte) siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy toimijan muihin lakisääteisiin tehtäviin.
- Kummankin tehtävänä on myös edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä (sote-järjestämislain 6 ja 7 §:t).
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä erityisesti kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen. Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla sektoreilla.
- Kuntia koskevassa lainsäädännössä tehtävä konkretisoituu erityisesti [liikuntalain](#) ja [kunnan kulttuuritoiminnasta annetun lain](#) kautta (Kunnan tehtävänä on vastata ikäryhmäriippumattomasti hyvinvointia ja edistävien liikunta- ja kulttuuripalveluiden järjestämisestä. Kunta ei myöskään toimi kilpailutilanteessa markkinoilla liikuntapalveluita järjestäessään.).
- Hyvinvointialueen sote-palveluissa hyte-työ on ongelmien ja haittatekijöiden tunnistamista, näihin liittyvää varhaista tukea, ohjausta ja neuvontaa sekä oikea-aikaista puheeksi ottamista hyvinvointia ja terveyttä haastavien ilmiöiden kohdalla (ravitsemus, liikunta, päihteet, uni, uhkapelaaminen, lähisuhde väkivalta, osallisuus jne.).
- Hyte-työ on siis läsnä kaikissa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Tehtävää konkretisoidaan erityisesti [vanhuspalvelulain 12 §:ssä](#).

Vaihtoehtoinen malli – järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen

- Kaikille ikäihmisille suunnatun avoimen ryhmätoiminnan rakentaminen hyvinvointialueen omaan tuotantoon on toimivallan rajat ja kilpailuneutraliteetti huomioiden hankalaa. Kunnasta poiketen hyvinvointialueella ei ole myöskään yleistä toimivaltaa.
- Palveluitamme täydentävän vaihtoehtoisen mallin ratkaisu voisi löytyä sote-järjestämislain mukaisesta tuesta hyvinvointia ja terveyttä edistävillä järjestöillä.

Mahdollinen ratkaisumalli yhteistyössä järjestöjen kanssa

Järjestökenttä Pirkanmaalla

- Sote-järjestämislain mukaan hyvinvointialueella ja kunnilla on velvoite edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.
- Toimintaedellytysten tukemisen tapoja ei laissa ole määritelty tarkemmin, eikä otettu kantaa siihen, millä työnjaolla hyvinvointialue ja kunnat tehtävää toteuttavat.
- Pirkanmaa on maan suurin hyvinvointialue, jossa kuntia on yhteensä 23. Vuoden 2023 lopussa hyvinvointialueen asukasmäärä oli 539 309. Väestöstä noin 34 % kuului ikäryhmään 0–29-vuotiaat, 38 % sijoittui ikäryhmään 30–59-vuotiaat ja 28 % kuului 60 vuotta täyttäneisiin ja sitä vanhempiin ikäluokkiin. Pirkanmaan alueen järjestöjen toiminta kohdentuu monipuolisesti kaikkiin näihin ikäryhmiin kuuluvan väestön tarpeisiin.
- Patentti- ja rekisterihallituksen 2.1.2025 tilastojen mukaan Suomessa oli rekisteröityneitä yhdistyksiä yhteensä 108 592, joista 9 306:n kotipaikkakunta on Pirkanmaalla. Pirkanmaalaiset yhdistykset jakautuvat seuraavasti
 - sosiaali- ja terveysalan järjestöjä rekisteriin on ilmoitettu 759
 - kulttuurialan yhdistyksiä 1 851
 - vapaa-ajan yhdistyksiä 968
 - urheilu- ja liikuntayhdistyksiä 1 575
 - maanpuolustukseen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyviä yhdistyksiä 185.
 - Kyläyhdistyksiä Pirkanmaalle on rekisteröityneenä yhteensä 161 ja eläkeläisjärjestöjä sekä -yhdistyksiä yhteensä 94.

Järjestöyhteistyöstä Pirkanmaalla

- Hyvinvointialueen strategiassa vuosille 2023 - 2025 yhdeksi kärkiteemaksi on nostettu yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut. Keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu alueen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tiiviin kunta- ja järjestöyhteistyön avulla.
- Järjestöavustukset ovat hyvinvointialueelle yksi tapa toteuttaa järjestämislain (612/2021) 7§ mukaista velvoitetta tukea hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Avustuksia on myönnetty kumppanuus-, yleis- ja kohdeavustuksina hyvinvointia ja terveyttä edistävään, hyvinvointialueen strategian mukaiseen toimintaan, joka täydentää hyvinvointialueen tuottamia palveluita.
- Jokaisessa Pirkanmaan kunnassa on ollut vuosina 2024 ja 2025 kumppanuus- tai yleisavustusta saaneita järjestöjä.
- Pirkanmaan hyvinvointialueen yleiset avustusperiaatteet on päivitetty vuodelle 2025 ja hyväksytty [aluehallituksessa 26.8.2024 § 229.](#)

Avustusten myöntämisperusteista

- Järjestöavustuksilla tuetaan toimintaa, joka täydentää hyvinvointialueen tuottamia palveluja ja tekee yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden tai pelastustalveluiden kanssa.
- Avustettavan toiminnon tulee vastata hyvinvointialueen asukkaiden hyvinvoinnin vajeisiin ja toteuttaa hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmien strategisia painopisteitä.
- Järjestöavustuksia myönnetään toimintaan, joka palvelee alueellisesti tai hyvinvointialuetasoisesti Pirkanmaan asukkaita. Alueellisuus/hyvinvointialueen tasoisuus tarkoittaa sitä, että toimintaan on mahdollista osallistua yhdenvertaisesti kotikunnasta riippumatta.
- Hakijalla tulee olla päivitetyt tiedot palvelutietovarannossa (PTV) ja/tai Lähellä.fi-palvelussa.
- Avustusta myönnetään Pirkanmaalla vähintään yhden vuoden ennen hakua toimineille rekisteröityneille järjestöille.

Eteneminen järjestöavustusten mallilla

- Avustushaku voidaan käynnistää ja avata voimassa olevien avustusehtojen nojalla.
- Nykyisissä avustusehdoissa toiminnan alueellisuus tai ylikunnallisuus on avustettavan toiminnan ehtona. Avustushakemuksia evättäessä perusteena on kuitenkin ollut se, että haettu avustus on suunniteltu toimintaan, joka on rajattu selkeästi jonkin postinumeroalueen asukkaille. Tässä yhteydessä tämä tuskin olisi ongelma: kyläyhdistykset ja eri eläkeläisyhdistykset paikallisten ratkaisujen toteuttajana ovat kokonaisuudessa huomattava mahdollisuus.
- Avustusehdoissa rajataan myös uskonnon tai puoluepolitiikan harjoittaminen avustustoiminnan ulkopuolelle. Tämä ei ole ongelma. Seurakunnat eivät ole itse hakemassa meiltä avustusta ja järjestöjen heidän kanssaan tekemä yhteistyö ei ole millään muotoa poissulkeva tekijä. Päinvastoin yhteistyöpotentiaali ja kumppanuus esimerkiksi Tampereen ev.lut. seurakuntien [Mummon kammari](#) -toiminnan tai muiden Pirkanmaan seurakuntien järjestämien yhteisöruokailujen kanssa on merkittävää.
- Hyvinvointialueen avustusvalmistelun valmiustasoa nostettu siten, että **haku on avattavissa** aluehallituksen mahdollisen päätöksen jälkeen heti **huhtikuun puolivälissä ja mahdolliset päätökset avustuksista on tehtävissä jo kesäkuussa.**

Aikatauluehdotus avustushaule

- Avustushausta järjestetään ehdollinen infotilaisuus 9.4.2025.
- Kohdennettu, ylimääräinen järjestöavustus on haettavissa 15.4.- 11.5.2025 välisenä aikana.
- Avustusesityksen valmisteluaika 12.-30.5.2025.
- Hyvinvointialueen johtoryhmä käsittelee asiaa 3.6.2025.
- Nykyinen asiakkuus- ja laatujaosto päättää avustusten myöntämisestä ylimääräisessä kokouksessa viikolla 24 (9.6.2025).
- Avustusten maksatus alkaa aikaisintaan elokuussa.

Avustuksella luomme edellytyksiä

- Annamme järjestötoimijoille mahdollisuuden esittää **paikallisesti sopivia ratkaisuja**.
- Järjestöavustuksella emme osta palvelua, emmekä määrittele tiukasti toiminnan sisältöä tai henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia. Avustettava toiminta ei siis rinnastu Shl:n 19 §:n mukaiseen tukipalveluun.
- Avustus on tarkoitettu itsenäisesti omassa kodissa asuvien pirkanmaalaisten ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseen ja yksinäisyyden lievittämiseen
- Kohdennetulla avustuksella **luomme edellytyksiä kansalaisyhteiskunnalle toteuttaa erilaisia konsepteja ikäihmisten toimintakyvyn tukemiseksi ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi eripuolilla Pirkanmaata.**

Miten tästä eteenpäin?

- Jatkokehittämisessä yhteiskumppaneita ovat [Pirkan Kylät ry](#), [Pirkanmaan Leader-ryhmät](#), mahdollisesti myös [Suomen Olympiakomitea](#) (liike ja liikunnallinen elämäntapa –yksikkö) ja HLU sekä Pirkanmaan kuntien kansalaisopistot.
- Selvitämme oppilaitosyhteistyön mahdollisuudet - asiakasryhmälle kehitetyn harjoitteluklinikan perustamiselle on nähty vahvat perusteet.
- Kuljetuspalvelukysymys on ratkaistava erikseen erityisesti niiden ikääntyneiden kohdalla, jotka eivät täytä hyvinvointialueen liikkumisen tuen yksilömatkojen kriteereitä tai jotka eivät voi käyttää julkista liikennettä sen puuttumisen vuoksi. Tässä yhteistyötä tulee tehdä myös kuntien kanssa.
- Työryhmän ehdotus tulee aluehallituksen käsittelyyn 14.4.2025.
- Kohdennettu avustushaku käynnistetään 15.4.2025. Tähän kokonaisuuteen osoitetaan vuodelle 2025 400 000 euroa.
- Vuoden 2026 avustushaku toteutetaan osana hyvinvointialueen yleis- ja kumppanuusavustushakuja loppuvuodesta 2025.

Tausta-aineistoa

Mitä perhehoito on?

[Perhehoitolaki 263/2015 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)

- Toimeksiantosuhteisella perhehoidolla tarkoitetaan oman kodin ulkopuolista hoitoa tarvitsevan henkilön hoitamista yksityisessä perheessä perheenjäsenenä.
- Perhehoito voidaan järjestää myös hoidettavan kotona.
- Perhehoitoa antaa perhehoitaja, joka on valmennettu tehtävänsä. Hyvinvointialue maksaa perhehoitajalle hoitopalkkion ja kulukorvaukset sekä valvoo perhehoitoa.
- Päätöksen asiakkaan perhehoitoon siirtymisestä tekee hyvinvointialue. Asiakasohjaus arvioi yhdessä ikäihmisen ja hänen läheistensä kanssa ikäihmisen palvelutarpeen ja tekee palvelupäätökset.

Erityisryhmien perhehoidon järjestämisen tavat ikääntyneille ja omaishoidon tuen asiakkaille

Ikääntyneet

1. Ryhmämuotoinen perhehoito + kuljetuspalvelu
(**ensisijainen perhehoidon järjestämisen tapa**)
2. Osavuorokautinen perhehoito perhehoitajan kotona (3-6 h)
3. Osavuorokautinen perhehoito asiakkaan kotiin (3-6 h) **harkinta**
4. Tilapäinen perhehoito perhehoitajan kotiin (yli 6 h, max 3kk)
5. Tilapäinen perhehoito asiakkaan kotiin (yli 6 h, max 3kk)
6. Pitkäaikainen perhehoito
(Arviointijakso tilapäisenä perhehoitona max 4 viikkoa ennen pitkäaikaisen palvelun aloittamista)

Omaishoidon lakisääteiset vapaat

1. Ryhmämuotoinen perhehoito
2. Osavuorokautinen perhehoito perhehoitajan kotona (3-6 h)
3. Osavuorokautinen perhehoito asiakkaan kotiin (3-6 h)
4. Tilapäinen perhehoito perhehoitajan kotiin (yli 6 h, max 3kk)
5. Tilapäinen perhehoito asiakkaan kotiin (yli 6 h, max 3kk)

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia: Perhehoidon asiakasmäärien kasvu eri palvelumuodoissa 1/2

Pirkanmaan hyvinvointialueen tavoitteet perhehoidon lisäämisestä alueella:

IKI 2035 (=ikäihmisten palveluiden kehittämisohjelma) tavoitteena on perhehoidon vahvistaminen

- perhehoidon tunnettuuden laajentaminen
- perhehoidon prosessien kehittäminen
- yhteistyön kehittäminen perhehoitajien kanssa (mm. viestintä)
- päivystyksellinen perhehoidon pilotointi sekä
- sähköinen varausjärjestelmä

VAPA 2035 (=vammaispalveluiden kehittämisohjelma) tavoitteena perhehoidon lisääminen

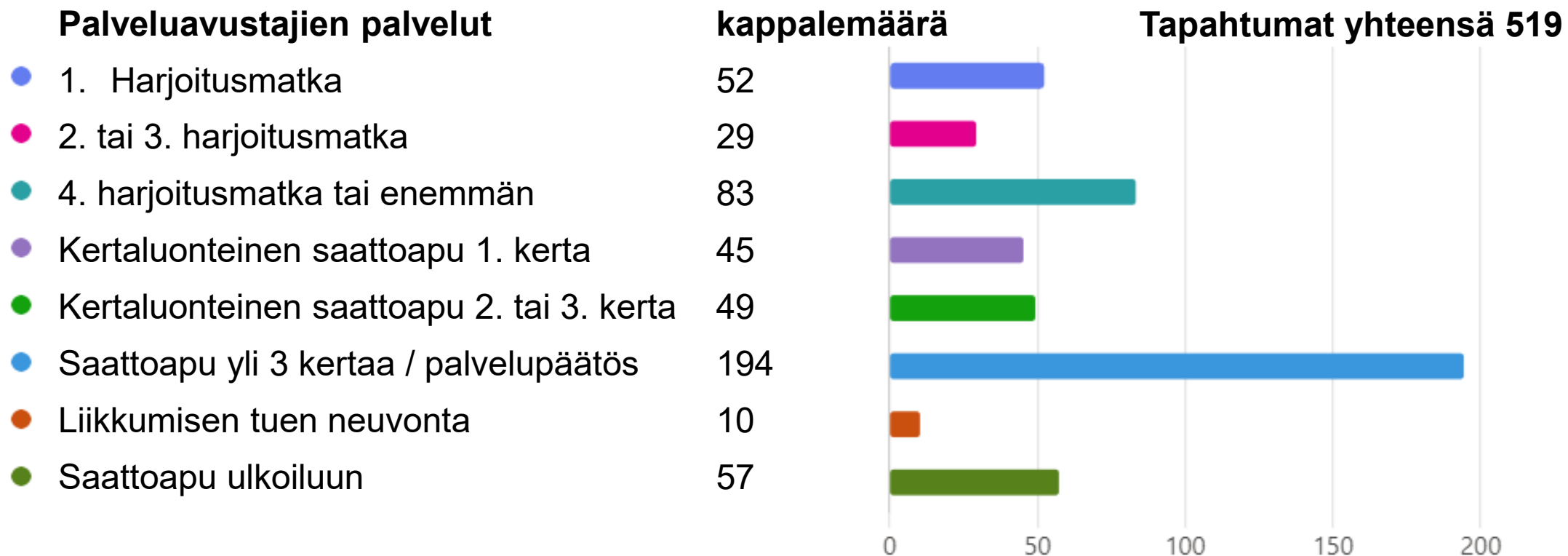
- perhehoitajien osaamisen vahvistaminen, tuki (ja koulutus)
- lasten lyhytaikaisen huolenpidon lisääminen perhehoidossa
- pitkäaikaisen perhehoidon lisääminen

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia: Perhehoidon asiakasmäärien kasvu eri palvelumuodoissa 2/2

Pirkanmaan omaishoitajien terveyden, voimavarojen ja jaksamisen tukeminen - PIRKKO -hanke

- Pirkanmaan hyvinvointialueelle on myönnetty terveyden edistämisen määrärahaa iäkkäiden henkilöiden toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemiseen.
- Pirhassa on kärkenä erityisesti omaishoitajien tukemisen keinojen monipuolistaminen erillisen hankesuunnitelman mukaisesti (mm. lakisääteisten vapaan aikaisten hoitomuotojen monipuolistaminen ml. perhehoidon eri muodot).
- Hankeaika on 2025–2027.
- Osatoteuttajina mukana ovat Tampereen seudun omaishoitajat ry, Perhehoitoliitto ry, Tampereen ammattikorkeakoulu ja osa Pirkanmaan kunnista.

Palveluavustajien palvelut yhteensä 4/2024 - 2/2025

Muutoksia sosiaalisessa kuntoutuksessa – analogiaa kuntouttavan päivätoiminnan muutoksiin 1/2

- Hyvinvointialueen [asiakkuus- ja laatujaosto](#) päätti kokouksessaan [3.2.2025](#) vuoden 2025 kumppanuus- ja yleisavustuksista. Yleisavustuspäätöksen yhteydessä päätettiin merkittävästä muutoksesta sosiaalisen kuntoutuksen toteutuksen osalta. *(Sosiaalinen kuntoutus on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu. Sosiaalihuoltolain 17 § mukaisesti Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua ja tavoitteellista tukea sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantamiseksi tai ylläpitämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä osallisuuden edistämiseksi.)*
- Kunnista Pirhaan siirtyi hyvin erilaisia sosiaalisen kuntoutuksen toteuttamisen tapoja ja malleja. Malleja oli tarpeen yhdenmukaistaa. Uudelleenmäärittelyn myötä osa aiemmin sosiaalisen kuntoutuksen nimellä ostopalveluna järjestystä toiminnasta päättyy, koska se ei Pirhan näkökulmasta toteutunut lain edellyttämällä tavalla.

Muutoksia sosiaalisessa kuntoutuksessa – analogiaa kuntouttavan päivätoiminnan muutoksiin 2/2

- Toimintaan aiemmin osallistuneille päätettiin kuitenkin turvata mahdollisuus yhteisölliseen toimintaan kohdentamalla ostopalveluihin aiemmin kohdennettua määrärahaa järjestöjen avoimeen toimintaan. Tuleva ostopalveluiden sisältö eroaa avustuksia järjestetystä toiminnasta. Hankintasopimuksessa on mm. määritelty henkilöstön kelpoisuuksia ja palvelun sisällön vähimmäisvaatimuksia. Muutos on toteutettu suunnitelmallisesti vuoropuhelussa järjestökentän kanssa.
- Yhtymäkohdat käsillä olevaan muutokseen koskien ikäihmisten päivätoimintaan ovat ilmeiset. Mikäli vaihtoehtoisessa toimintamallissa nojataan järjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön, ratkaisu olisi hyvinvointialueen kohdennettu avustushaku tähän toimintaan huhti-toukokuun aikana.